Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
M. BOBEK
представено на 18 октомври 2018 година[1]

Дело C-535/17

NK, в качеството му на синдик на
PI Gerechtsdeurwaarderskantoor BV и на PI
срещу
BNP Paribas Fortis NV

(Преюдициално запитване, отправено от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия)

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Производство по несъстоятелност — Регламент (ЕО) № 1346/2000 — Приложно поле — Регламент (ЕО) № 864/2007 — Приложно поле ratione temporis — Иск за вреди, предявен от синдик срещу трето лице, действало противоправно срещу кредиторите“

I. Въведение

1. PI бил частен съдебен изпълнител в Нидерландия. Той притежавал текуща банкова сметка в BNP Paribas Fortis NV (наричана по-нататък „Fortis“) в Белгия. PI използвал сметката за целите на професионалната си дейност като частен съдебен изпълнител. През 2006 г. PI учредява търговско дружество, чрез което да извършва дейността си като частен съдебен изпълнител. Той е едноличен собственик на капитала и управител на дружеството. В Rabobank в Нидерландия на името на дружеството се поддържа друга, доверителна сметка.

2. През септември 2008 г. PI прехвърля 550 000 EUR от доверителната сметка в Rabobank, Нидерландия, в разплащателната сметка във Fortis, Белгия. Няколко дни по-късно той изтегля в брой тази сума от разплащателната сметка във Fortis.

3. PI и търговското дружество са обявени в несъстоятелност. Понастоящем синдикът, назначен в откритото в Нидерландия производство по несъстоятелност, претендира възстановяването на 550 000 EUR от Fortis в полза на кредиторите на PI и на дружеството. Този вид иск в нидерландското право е известен като „иск Peeters-Gatzen“. За първи път той е уважен през 1983 г. с решение на Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) — запитващата юрисдикция в настоящото производство.

1 Език на оригиналния текст: английски.

4. За да се произнесе по въпроса за международната компетентност, запитващата юрисдикция пита Съда дали иск от вида Peeters-Gatzen попада в приложното поле на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност[2] (наричан по-нататък „Регламентът за несъстоятелността“) или в приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела[3] (наричан по-нататък „Регламентът „Брюксел I“).

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Регламент „Брюксел I“

5. Съгласно член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“ Регламентът не се прилага по отношение на „производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства“.

2. Регламент „Рим II“

6. Член 17 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския Парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“)[4] (наричан по-нататък „Регламентът „Рим II“) гласи:

„При оценяване поведението на лице, чиято отговорност се търси, фактически и доколкото е целесъобразно се отчитат разпоредбите за сигурност и правилата за поведение, които са в сила към момента и мястото на настъпване на вредоносния факт“.

7. Член 31 от Регламент „Рим II“ е озаглавен „Приложение във времето“. Той предвижда, че Регламентът „се прилага за вредоносни факти, настъпили след влизането му в сила“. Съгласно член 32, озаглавен „Начална дата на прилагане“, Регламентът „се прилага от 11 януари 2009 г.“

3. Регламент за несъстоятелността

8. Съображение 6 от Регламента за несъстоятелността гласи: „Съгласно принципа на пропорционалността настоящият регламент следва да се сведе до разпоредби, които регламентират компетентността за образуване на производства по несъстоятелност и вземането на решения, които пряко произтичат от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него. […]“.

9. Член 3 от Регламента за несъстоятелността въвежда правила относно международната компетентност. Параграф 1 от него предоставя на „съдилищата на държавата членка, на чиято територия е разположен центърът на основните интереси на длъжника“, компетентността да образуват производство по несъстоятелност.

2 ОВ L 160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143.

3 ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

4 ОВ L 199, 2007 г., стр. 40.

10. Член 4 от Регламента за несъстоятелността определя правилата относно приложимото право. Той гласи следното:

„1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството, наричана по-долу „държава на образуване на производството“.

2. Законът на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. Той определя по-специално:

[…]

в) съответните правомощия на длъжника и на ликвидатора;

[…]

м) нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори“.

11. Съгласно член 13 от Регламента за несъстоятелността, озаглавен „Увреждащи действия“:

„Член 4, параграф 2, буква м) не се прилага, когато лицето, [е почерпило предимства от] […] действие […], увредило всички кредитори, докаже, че:

— тези действия се уреждат от закона на държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството и

— в съответния случай, този закон не допуска никакви средства за оспорване на тези действия“.

Б. Нидерландското право и съдебна практика

1. Искът Peeters-Gatzen

12. Искът Peeters-Gatzen е уважен за първи път с решение на запитващата юрисдикция, Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия), от 14 януари 1983 г.[5]. В акта за преюдициално запитване запитващата юрисдикция посочва част от основните характеристики на този вид иск, изведени в последващата съдебна практика[6].

13. В случай на увреждане на кредиторите вследствие на действия на неплатежоспособния длъжник, извършени преди обявяването му в несъстоятелност, синдикът има право да предприема действия в защита на интересите на кредиторите на несъстоятелността. Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) постановява, че при определени обстоятелства е възможно и предявяването на иск за обезщетение за вреди от непозволено увреждане срещу трето лице, участник в извършването на непозволеното увреждане, макар самият неплатежоспособен длъжник да няма право да предявява такъв иск. Постъпленията от този иск, предявен от синдика в интерес на всички кредитори на несъстоятелността, както и постъпленията при уважаване на отменителния иск, предявен на основание член 42 и

5 ECLI:NL:HR:1983:AG4521, NJ 1983/597.

6 Запитващата юрисдикция цитира свои решения от 23 декември 1994 г., ECLI:NL:HR:1994:ZC1590, NJ 1996/628, от 21 декември 2001 г., ECLI:NL:HR:2001:AD 2684, NJ 2005/95, от 16 септември 2005 г., ECLI:NL:HR:2005:AT7797, NJ 2006/311, и от 24 април 2009 г., ECLI:NL:HR:2009:BF3917, NJ 2009/416.

следващите от Faillissementswet от 30 септември 1893 г. (наричан по-нататък „Закон за несъстоятелността“ или „Fw“), се включват в масата на несъстоятелността. Следователно, тъй като с тях се увеличава имуществената маса, тези искове са в полза на кредиторите на несъстоятелността.

14. Синдикът има правото да предявява такива искове на основание член 68, параграф 1 от Fw, който му възлага задачата да управлява и осребри масата на несъстоятелността. Това правомощието за предявяване на такива искове, независимо дали синдикът го упражнява, не е пречка за индивидуалните кредитори да предявят по съдебен ред вземането си, на което имат право вследствие на противоправно действие на трето лице. При все това, ако въз основа на същите факти синдикът има право да предяви иск за непозволено увреждане в полза на кредиторите на несъстоятелността, интересът от надлежно развиване и приключване на производството по несъстоятелност би могъл да изисква първо да бъде постановено съдебно решение по този иск, което да бъде последвано от решение по иска, предявен от индивидуалния кредитор или кредитори.

15. При разглеждането на предявения от синдика иск в полза на кредиторите на несъстоятелността не се разглежда индивидуалното положение на всеки един засегнат кредитор: основен приоритет е присъждане на обезщетение за вредите, съвместно претърпени от кредиторите. Нещо повече, с колективния интерес, който синдикът цели да защити, се обяснява обстоятелството, че третото лице ответник по иска Peeters-Gatzen не може да се ползва от всички средства за защита, които иначе биха били на негово разположение срещу някои индивидуални кредитори.

16. Правомощието на синдика да предяви иска Peeters-Gatzen, не е ограничено само до хипотезите, в които третото лице принадлежи към кръга от лица, чиято отговорност за съизвършването на твърдените увреждащи действия би могла да бъде ангажирана чрез предявяването на Павлов иск (в производството по несъстоятелност) (по член 42 и сл. от Fw). Правомощието на синдика се отнася най-общо до вредата, причинена на кредиторите на несъстоятелността чрез противоправното действие на трето, съпричинило тази вреда лице. Не е необходимо третото лице да е причинило вредата или да се е облагодетелствало от нея: достатъчно е то да е можело да предотврати настъпването на вредата, но вместо това е сътрудничило.

III. Обстоятелства, главно производство и отправените преюдициални въпроси

17. От 2002 г. до отстраняването му от длъжност PI е частен съдебен изпълнител в Беек (Нидерландия). От 2002 г. PI притежава текуща банкова сметка във Fortis, регистрирана по белгийското законодателство банка. Текущата сметка е в Белгия и се ползва от кантората на частния съдебен изпълнител PI за събиране на плащания от белгийски длъжници.

18. През 2006 г. PI учредява дружество с ограничена отговорност PI Gerechtsdeurwaarderskantoor BV (наричано по-нататък „PI BV“), в което той е единствен съдружник и управител. С учредяването на PI BV в него е апортирано имуществото на кантората му на частен съдебен изпълнител, включително разплащателната сметка във Fortis, които PI управлява преди това като едноличен търговец. За осъществяване на дейността си като частен съдебен изпълнител PI BV притежава и доверителна сметка в Rabobank, Нидерландия. В тази сметка се съхраняват паричните средства на около 200 клиенти на частния съдебен изпълнител.

19. Между 23 и 26 септември 2008 г. чрез интернет банкиране PI нарежда да се прехвърлят суми в общ размер от 550 000 EUR от доверителната сметка в Robobank в текущата сметка във Fortis. На 1 и 3 октомври 2008 г. PI изтегля общо 550 000 EUR в брой от текущата сметка във Fortis, Белгия.

20. На 16 декември 2008 г. PI е отстранен от длъжност за присвояване на поверените му парични средства. Впоследствие е осъден на лишаване от свобода на същото основание.

21. На 23 юни 2009 г. PI BV е обявено в несъстоятелност. На 2 март 2010 г. в несъстоятелност е обявен и самият PI. Производствата по несъстоятелност са обединени. NK е назначен за синдик и в двете производства.

22. Синдикът завежда дело пред Rechtbank Maastricht (Районен съд Маахстрихт, Нидерландия, наричан по-нататък „първоинстанционният съд“) с искане Fortis да бъде осъдена да заплати 550 000 EUR. Той твърди, че като позволила тегления в брой от PI, без да упражни контрол, Fortis не изпълнила законовите си задължение и действала противоправно по отношение на кредиторите на несъстоятелността на PI BV и PI. Според синдика в резултат на действията на Fortis са увредени кредиторите в двете производства по несъстоятелност.

23. Първоинстанционният съд постановява с определение, без да разглежда съществото на спора, че е компетентен да се произнесе по иска на синдика. Gerechtshof ’s-Hertogenbosch (Апелативен съд Хертогенбош, Нидерландия, наричан по-нататък „въззивният съд“) потвърждава този съдебен акт със свое определение от 4 юни 2013 г., като приема, че исковете на синдика намирали правното си основание в несъстоятелността на PI и PI BV и поради това попадали в приложното поле на Регламента за несъстоятелността.

24. С решение по съществото на спора първоинстанционният съд уважава иска на синдика и осъжда Fortis да му заплати 550 000 EUR.

25. По жалба срещу съдебното решение на 16 февруари 2016 г. въззивният съд постановява, че след като с определението си от 4 юни 2013 г. вече се е произнесъл относно подсъдността, той (по принцип) не може да преразглежда въпроса. Този съд отбелязва също така обаче, че в последващи решения на Съда от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition[7], и от 11 юни 2015 г., Comité d’entreprise de Nortel Networks и др.[8], се подкрепя тезата на Fortis, че определението от 4 юни 2013 г. е неправилно. На това основание въззивният съд решава да допусне подаването на частна касационна жалба по този въпрос.

26. Въззивният съд също така приема, че по отношение на вреди, възникнали преди влизането в сила на Регламент „Рим II“ от 11 януари 2009 г., се прилага Wet Conflictenrecht Onrechtmatige Daad от 11 април 2001 г. (наричан по-нататък „Закон за стълкновителните норми относно непозволеното увреждане“ или „WCOD“). Съгласно член 3 от WCOD към спора е приложимо белгийското право, тъй като действията на Fortis са извършени в Белгия.

27. На въпроса дали синдикът има правото да предяви иск от вида на иска Peeters-Gatzen, въззивният съд приема, че отговорът трябва да е съобразен със закона, регламентиращ производството по несъстоятелност (член 4, параграф 2, буква в) от Регламента за несъстоятелността). В настоящия случай това е нидерландското право, което предоставя на синдика правомощието да предяви иск Peeters-Gatzen.

28. Синдикът подава до запитващата юрисдикция касационна жалба срещу определението на въззивния съд от 16 февруари 2016 г. Той твърди, че на основание член 4, параграф 1 от Регламента за несъстоятелността въззивният съд е трябвало да постанови, че искът Peeters-Gatzen следва да се разглежда като „последица от производството по несъстоятелност“ и че поради това приложимото право към иска е lex fori concursus (тоест нидерландското право).

7 C-157/13, EU:C:2014:2145.

8 C-649/13, EU:C:2015:384.

29. Fortis подава насрещна касационна жалба срещу определенията на въззивния съд от 4 юни 2013 г. и от 16 февруари 2016 г. В нея се поддържа, че въззивният съд игнорирал обстоятелството, че към предявения от синдика иск се прилага Регламент „Брюксел I“, а не Регламентът за несъстоятелността. Според Fortis искът Peeters-Gatzen не попада в обхвата на изключението, предвидено в член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“, тъй като този иск се основавал на общите разпоредби на гражданското право и следователно не произтичал пряко от разпоредби за дерогация, характерни за производствата по несъстоятелност.

30. В акта за преюдициално запитване Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) посочва, че искът Peeters-Gatzen се свързва с правото на иск на кредиторите и отговорността на третото лице спрямо кредиторите и че правото на иск и отговорността за вреди имат своето основание в общите правила на гражданското право. Той също така подчертава обаче, че правомощието на синдика да предяви такъв иск, произтича от правилата, уреждащи производството по несъстоятелност, и че постъпленията вследствие на уважаването на този иск се включват в масата на несъстоятелността, а не при индивидуалните кредитори.

31. Запитващата юрисдикция има съмнения и относно приложимия закон към конкретния иск. Въззивният съд прави разграничение между правото, приложимо към активната процесуална легитимация на синдика да предяви иска Peeters-Gatzen (ius agendi, предмет на уредба от нидерландското законодателство), и приложимото към иска материално право (което би било белгийското законодателство). Ако обаче се прилага Регламентът за несъстоятелността, запитващата юрисдикция поставя въпроса дали приложимото към иска право съгласно член 4, параграф 2 от Регламента за несъстоятелността (нидерландският закон) урежда иска в неговата цялост, т.е. дали това право урежда и правомощието да се предяви искът, и приложимото към него материално право. В допълнение, в този случай запитващата юрисдикция иска да установи дали при преценката на отговорността на Fortis все пак следва да се съобразява белгийският закон.

32. При тези обстоятелства Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) решава да спре производството по делото и да отправи към Съда следните преюдициални въпроси:

„1. Попада ли в обхвата на изключението по член 1, параграф 2, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела иск за обезщетение за вреди, предявен от синдик въз основа на правомощията му по член 68, параграф 1 от Faillissementswet да управлява и осребри масата на несъстоятелността, когато този иск е предявен от името на всички кредитори срещу трето лице поради извършени от него противоправни действия спрямо кредиторите, като при уважаване на посочения иск постъпленията от него се включват в масата на несъстоятелността?

2. При утвърдителен отговор на първия въпрос, тоест когато разглежданият иск попада в приложното поле на Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност, следва ли за закон на държавата, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, да се счита законът, приложим съгласно член 4, параграф 1 от посочения регламент към този иск както по отношение на активната процесуална легитимация на синдика да предяви този иск, така и по отношение на приложимото материално право?

3. При утвърдителен отговор на втория въпрос, трябва ли съдилищата на държавата членка по образуване на производството по несъстоятелност в съответния случай да отчитат при необходимост по аналогия:

   а) разпоредбите на член 13 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност в смисъл, че ответникът може да се защитава срещу иск, предявен от синдика в полза на всички кредитори на несъстоятелността, като докаже, че не трябва да се ангажира отговорността му за неговите действия от гледна точка на правото, което би било приложимо към иска за непозволено увреждане, ако той не беше предявен от синдика, а от индивидуален кредитор;

   б) разпоредбите на член 17 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“), по-конкретно във връзка с член 13 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност, тоест във връзка с разпоредбите за сигурност и правилата за поведение, приложими по мястото на извършване на посочените противоправни действия, например правила за финансово поведение на банките?“.

33. Писмени становища представят синдикът, Fortis, португалското правителство и Европейската комисия. В проведено на 5 юли 2018 г. съдебно заседание са изслушани синдикът, Fortis и Комисията.

IV. Анализ

34. Настоящото заключение има следната структура: ще започна, като разгледам отново критериите за разграничаване между Регламент „Брюксел I“ и Регламента за несъстоятелността. След като приложа тези критерии към иска Peeters-Gatzen, ще стигна до извода, че този иск попада ratione materiae в приложното поле на Регламент „Брюксел I“ (раздел А). По тази причина не смятам, че е необходимо да отговарям на втория и третия въпрос, поставени от запитващата юрисдикция. Все пак, за да окажа пълно съдействие на Съда, в случай че достигне до различен отговор на първия въпрос, ще засегна накратко въпроса дали по силата на Регламента за несъстоятелността, общо приложимият lex fori concursus може да бъде ограничен само до някои елементи на иска (раздел Б), след което, накрая, ще разгледам възможната приложимост на Регламент „Рим II“ ratione temporis към спора в главното производство (раздел В).

А. Първият въпрос: приложното поле на Регламент „Брюксел I“ и на Регламента за несъстоятелността

35. По същество с първия въпрос запитващата юрисдикция иска да установи кой регламент (Регламент „Брюксел I“ или Регламента за несъстоятелността) е приложим по отношение на иск за обезщетение за вреди, предявен от името на кредиторите на несъстоятелността от синдик срещу трето лице на основание задължение, възложено на това лице от националното право относно производството по несъстоятелност, да управлява и осребри масата на несъстоятелността, при положение че основание за този иск е противоправното поведение на това трето лице спрямо кредиторите, а постъпленията при уважаване на иска се включват в масата на несъстоятелността.

36. За да се отговори на този въпрос, е необходимо да се прецени дали подобен иск попада в обхвата на изключенията по член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“, съгласно който Регламентът не се прилага по отношение на „производства, свързани с обявяването на дружества или други юридически лица в несъстоятелност, конкордати и аналогични производства“. Регламентът за несъстоятелността би бил приложим само ако се установи, че искът попада в обхвата на това изключение.

1. Връзката между Регламент „Брюксел I“ и Регламента за несъстоятелността

37. Съгласно постоянната практика на Съда[9] Регламент „Брюксел I“ и Регламента за несъстоятелността трябва да бъдат тълкувани така, че да се избегнат както припокриването на правните норми, съдържащи се в тези актове, така и празнотите в правото. Съответно исковете, които са изключени съгласно член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“ от обхвата на този регламент, попадат в приложното поле на Регламента за несъстоятелността. Обратно, искове, които не попадат в обхвата на Регламента за несъстоятелността, трябва да попадат в приложното поле на Регламент „Брюксел I“.

38. С оглед на съображенията от Регламент „Брюксел I“, и по-конкретно съображение 7, Съдът също така приема, че волята на законодателя на Съюза е да се възприеме широко разбиране на понятието „граждански и търговски дела“, което се съдържа в член 1, параграф 1 от този регламент[10]. За сравнение, обхватът на Регламента за несъстоятелност следва да се тълкува ограничително[11].

39. Следователно двата регламента са в такава връзка един спрямо друг, че се допълват. Съдът вече е отбелязвал, че производството по обявяване в несъстоятелност и сходните производства са изключени от приложното поле на юридическия акт, предшестващ Регламент „Брюксел I“ — Брюкселската конвенция[12], както поради спецификата на съответната материя, в която са необходими особени правила, така и поради дълбоките различия между законодателствата на договарящите държави[13]. Безспорно е също така обаче[14], че изключението се дължи на факта, че паралелно с приемането на Брюкселската конвенция е бил подготвян проект на конвенция за несъстоятелността, прекратяването при несъстоятелност, конкордатите и на сходните производства с цел да се изготвят посочените по-горе специфични правила. Двете конвенции е трябвало да бъдат взаимодопълващи се, така че производство, попадащо в обхвата на

9 Вж. решения от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 21), от 11 юни 2015 г., Comité d'entreprise de Nortel Networks и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 26), и от 9 ноември 2017 г., Tünkers France and Tünkers Maschinenbau (C-641/16, EU:C:2017:847, т. 17). Вж. също, по отношение на Регламент (ЕО) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351 2012 г., стр. 1; „Регламент „Брюксел Ia“), решение от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 24).

10 Вж. решения от 10 септември 2009 г., German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, т. 22 и 23), и от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 22). Вж. също решение от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 25).

11 Вж. решения от 10 септември 2009 г., German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, т. 25), и от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 22). Вж. също решение от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 25).

12 Конвенция от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 304, 1978 г., стр. 36; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3).

13 Вж. решения от 22 февруари 1979 г., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, т. 3), и от 2 юли 2009 г., SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, т. 20).

14 Вж. решение от 19 април 2012 г., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, т. 21).

Конвенцията за несъстоятелността, да бъде изключено от приложното поле на Брюкселската конвенция [15]. И макар Конвенцията за несъстоятелността [16] никога да не влиза в сила, тя представлява основата за последващото приемане на Регламента за несъстоятелността, който възпроизвежда по идентичен начин разпоредбите на Конвенцията [17].

2. Изключението: да „произтичат пряко от“ и/или да са „тясно свързани“ с производството по несъстоятелност

40. По отношение на разграничаването на приложното поле на Регламент „Брюксел I“ и на Регламента за несъстоятелността във връзка с изключението, предвидено в член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“, Съдът постановява, че само исковете, които *произтичат пряко от* производство по несъстоятелност *и* които са *тясно свързани с* него [18], са изключени от приложното поле на Регламент „Брюксел I“ [19]. Следователно единствено тези искове попадат в приложното поле на Регламента за несъстоятелността [20].

41. За пръв път Съдът използва тази формула в решение Gourdain [21]. По различни поводи Съдът отбелязва [22], че същата формулировка се възприема в съображение 6 от Регламента за несъстоятелността, за да очертае неговия предмет. Същият израз е използван в член 25, параграф 1, втора алинея от Регламента за несъстоятелността. Първата алинея от последната разпоредба въвежда задължение за признаване на решенията, постановени от компетентен съд по силата на член 3, параграф 1 от същия регламент [23]. Съгласно втора алинея от същата разпоредба първата алинея се прилага и „за съдебни решения, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него“. Освен това в решение Seagon Съдът постановява, че член 3, параграф 1 от Регламента за несъстоятелността „предоставя международна компетентност на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, за разглеждане на искове, които пряко произтичат от това производство и са тясно свързани с него“ [24].

42. Следователно посочената формула е тестът, който ще се използва, за да се определи дали даден иск (като иска Peeters-Gatzen в настоящия случай), попада в приложното поле на Регламент „Брюксел I“ или на Регламента за несъстоятелността.

15 Вж. Доклада на P. Jenard към Конвенцията относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ C 59, 1979, стр. 1, т. 11 и 12). Вж. също Доклада на P. Schlosser към Конвенцията за присъединяването на Кралство Дания, Ирландия и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия към посочената конвенция и към Протокола за нейното тълкуване от Съда (ОВ C 59, 1979, стр. 71, т. 53).

16 Открита за подписване от държавите членки на 23 ноември 1995 г.

17 Решение от 19 април 2012 г., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, т. 24).

18 Тези искове са наречени „свързани искове“ в решение от 11 юни 2015 г., Comité d'entreprise de Nortel Networks и др. (C-649/13, EU:C:2015:384).

19 По отношение на аналогичната разпоредба на Брюкселската конвенция, по-точно член 1, втора алинея, точка 2, вж. решения от 22 февруари 1979 г., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, т. 4), и от 12 февруари 2009 г., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, т. 19). Относно Регламент „Брюксел I“ вж. решения от 19 април 2012 г., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, т. 29), от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 23), и от 11 юни 2015 г., Comité d'entreprise de Nortel Networks и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 27). Относно Регламент „Брюксел Ia“ вж. решение от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 26).

20 Решения от 19 април 2012 г., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, т. 29), от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 23), от 11 юни 2015 г., Comité d'entreprise de Nortel Networks и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 27), или от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 26 и цитираната съдебна практика).

21 Решение от 22 февруари 1979 г., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, т. 4).

22 Решения от 12 февруари 2009 г., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, т. 20), от 9 ноември 2017 г., Tünkers France and Tünkers Maschinenbau (C-641/16, EU:C:2017:847, т. 20), и от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 27).

23 Вж. решение от 12 февруари 2009 г., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, т. 25).

24 Решение от 12 февруари 2009 г., Seagon (C-339/07, EU:C:2009:83, т. 21). Това правило в последствие е кодифицирано в член 6, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 141, 2015 г., стр. 19), с който се отменя Регламента за несъстоятелността, но който не е приложим ratione temporis към настоящия случай. Съгласно тази разпоредба „[с]ъдилищата на държавата членка, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност в съответствие с член 3, са компетентни да разглеждат всички искове, които произтичат пряко от производството по несъстоятелност и са тясно свързани с него, като например отменителни искове“.

3. Тестът, както е приложен: два критерия или само един критерий?

43. Въпреки това е справедливо да се признае, че при по-внимателна проверка на съдебната практика изглежда, че тестът, който се прилага в отделни случаи, не е съвсем ясен по-специално що се отнася до i) определението на точното съдържание на всеки от двата критерия и ii) взаимната им връзка.

44. Несигурността започва още по отношение на съдържанието на всеки критерий. Значението на израза да „произтичат пряко“ изглежда преминава от оценка за наличието на *пряка връзка* (като по този начин ефективно се доближава опасно близо до обединяването си с второто условие) към анализ на *правното основание* на иска (в смисъл на основополагащата причина за предявяването на иска). Да бъде „тясно свързано“ с производството по несъстоятелност, насочва към някакъв вид тест за близост, въпреки че не е напълно ясно кои обстоятелства трябва да се вземат предвид, за да се прецени дали в даден случай съществува такава тясна връзка.

45. Тази несигурност се увеличава още повече поради липсата на яснота по отношение на логическата връзка между двата критерия и поставя въпроса дали наистина съществуват две различни условия. Използването на „и“ като граматически съюз предполага наличието и на логическа връзка: общото допускане ще бъде вярно единствено и само ако са изпълнени двете отделни условия. Следователно би имало два кумулативни критерия.

46. Съдебната практика обаче не съответства напълно на тази картина.

47. В някои случаи Съдът приема, че когато не е изпълнен единият критерий, не е необходимо да разглежда другия. Например в решение F-Tex Съдът приема, че доколкото разглежданият иск не е тясно свързан с производството по несъстоятелност (второто условие), не е необходимо произнасяне относно наличието на пряка връзка между този иск и посоченото производство (първото условие)[25]. В решение Nickel & Goeldner Spedition Съдът постановява, че разглежданият иск няма пряка връзка с производството по несъстоятелността (първото условие), поради това не е било необходимо да се проверява дали този иск е тясно свързан с производството (второто условие)[26].

48. В други случаи неизпълнението на един от двата критерия от теста не пречи на Съда да разгледа другия. Така в решение Tünkers France и Tünkers Maschinenbau, след като приема, че разглежданият иск не произтича пряко от производството по несъстоятелност (първото условие), Съдът преминава към проверка дали искът е тясно свързан с това производство (второто условие)[27]. Въпреки всичко Съдът заключава, че и второто условие не е изпълнено. Поради това в това дело със сигурност не може да се направи изводът, че едното от двете условия има по-голяма тежест от другото. Необходимостта от разглеждане на двата критерия обаче поставя под съмнение кумулативния им характер: ако е необходимо да бъдат изпълнени двата критерия, би било безсмислено да се разглеждат и двата критерия, когато е ясно, че единият от тях не е изпълнен.

49. Освен това съществуват и случаи, в които Съдът посочва критерий, който счита за решаващ, и приема, че той има предимство пред другия.

25 Вж. решение от 19 април 2012 г., F-Tex (C-213/10, EU:C:2012:215, т. 47 и 48).

26 Вж. решение от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 30 и 31).

27 Вж. решение от 9 ноември 2017 г., Tünkers France и Tünkers Maschinenbau (C-641/16, EU:C:2017:847, т. 22, 27 и 28).

50. В решение SCT Industri, след като припомня, че в решение Gourdain приема, че „искът е свързан с производство по несъстоятелност, при положение че произтича пряко от несъстоятелността и е в тясна връзка с [производство по несъстоятелност]“, Съдът достига до извода, че „за да се *вземе решение* дали залегналото в член 1, параграф 2, буква б) от [Регламент „Брюксел I“] изключение намира приложение, определящ е *интензитетът на съществуващата връзка* — по смисъла на съдебната практика, очертана в решение по дело Gourdain […] — между съдебен иск […] и производството по несъстоятелност“ [28].

51. За разлика от това в решение Nickel & Goeldner Speditio Съдът приема, че *„решаващият* критерий […] с оглед определянето на областта, към която спада даден иск, е не процесуалният контекст, в който се вписва този иск, а *правното му основание*“. Съдът е добавил, че съгласно този подход е необходимо да се провери дали източникът на правото или задължението, което е в основата на иска, е в общите правила на гражданското и търговското право или в дерогиращи правила, характерни за производствата по несъстоятелност [29].

52. Така, обратно на възприетия в решение SCT Industri подход, който набляга на второто условие от теста, критерият за правното основание на жалбата изглежда е свързан с първото от двете условия от теста, а именно с факта, че произтича пряко от производството по несъстоятелност. Наистина в решение Nickel & Goeldner Spedition Съдът разглежда иска в главното производство в светлината на този критерий и достига до извода, че искът няма пряка връзка с производството по несъстоятелност, което означава, че не е необходимо да се проверява дали искът е тясно свързан с това производство [30].

53. Неотдавна Съдът постанови, че *както* правното основание, *така и* интензитетът на връзката представляват *решаващи* критерии: първият при анализа на първото условие (дали искът произтича пряко от производството по несъстоятелност) и вторият при преценката на второто условие (дали искът е тясно свързан с такова производство) [31].

54. Поради това следва да се признае, че може да не е лесно да се определи какво е точното съдържание на теста и как той трябва да бъде прилаган. Прилагането на теста варира между две кумулативни условия (с по-скоро неясни очертания), понякога обединява двете условия в едно или дори заменя на практика двете условия с един различно формулиран критерий.

55. Разбира се, не се отрича, че тълкуването и прилагането на разпоредбите на Съюза в областта на международното частно право винаги ще бъде, както при всички стълкновителни норми, силно обвързано с фактите и контекста и ще се отличава с индивидуален подход според случая. Следователно може да не изглежда наистина необходима дискусията за педантичните класифицирания в дадена област на правото, за които е присъщо, че винаги ще бъдат мотивирани въз основа на конкретния случай: свързаността на разглеждания иск с производството по несъстоятелност може най-добре да бъде оценена в рамките на цялостния процесуален контекст на всеки отделен случай, като по този начин се даде възможност да се вземат предвид редица различни (но вероятно въпреки това относими) елементи.

28 Решение от 2 юли 2009 г., SCT Industri (C-111/08, EU:C:2009:419, т. 21 и 25) (курсивът е мой). Вж. също решение от 10 септември 2009 г., German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, т. 29).

29 Вж. решение от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 27) (курсивът е мой). Вж. също решения от 11 юни 2015 г., Comité d'entreprise de Nortel Networks и др. (C-649/13, EU:C:2015:384, т. 28), и по-ново, от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 29 и цитираната съдебна практика).

30 Решение от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 30 и т. 31). Интересно е да се отбележи в тази връзка, че в решение Gourdain вече е използвано понятието „правно основание“, въпреки че в това решение то обхваща и двете части от теста: вж. решение от 22 февруари 1979 г., Gourdain (133/78, EU:C:1979:49, т. 4).

31 Вж. решения от 9 ноември 2017 г., Tünkers France и Tünkers Maschinenbau (C-641/16, EU:C:2017:847, т. 22 и 28), и от 20 декември 2017 г., Valach и др. (C-649/16, EU:C:2017:986, т. 29 и 37).

56. Аргументите, представени от заинтересованите страни в настоящия случай, ярко показват ограниченията на този подход, който може да е примамлив in abstracto. Без яснота относно точното условие или условия и връзката между тях цялостния подход при оценката на свързаността и/или процедурния контекст води до това, че всяка от страните (а по този въпрос и националните съдилища) се фокусира върху различен аспект на разглеждания иск и на тази основа преценява дали според нея той е достатъчно тясно свързан с висящото производство по несъстоятелност. Излишно е да се посочва, че доколкото като отправна точка за оценката се взимат различни елементи, всеки от тези подходи води до много различни резултати, особено когато се разглежда хибриден иск като този в главното производство.

4. Тестът: правното основание на иска (освен ако не е неразривно свързано с производството по несъстоятелност)

57. Следователно бих предложил на Съда да потвърди отново теста, възприет и по същество прилаган след решение Nikel & Goeldner Spedition: като източник за установяване на правото или задължението, което формира основанието на иска, следва да се разглеждат общите правила на гражданското и търговското право или дерогиращите правила, характерни за производствата по несъстоятелност? *Решаващият* критерий следователно би бил свързан с първата част от теста, а именно дали правното основание за иска произтича пряко от правилата за несъстоятелност[32]. Второто условие от теста би служило по-скоро като инструмент за проверка на резултата, постигнат на базата на първата част, а не като самостоятелен критерий.

58. За да се установи *правното основание на иска*, трябва да се провери какво е естеството на иска, в смисъл на причината, поради която е предявен искът: дали става въпрос за иск, основан на общите правила (например правилата за деликтната или за договорната отговорност, или за неоснователното обогатяване) или по-скоро за специфични за несъстоятелността правила?

59. Когато се изследва какво е правното основание на иска, идеята е да се определи произходът и естеството на иска с оглед на (основния) анализ по същество, който се изисква в конкретния случай. Така например правното основание на иск за изпълнение на договорно задължение са общите разпоредби на договорното право, дори и когато е предявен от синдик, действащ в интерес на кредиторите[33], което предполага, че (възможните) постъпления ще бъдат включени в масата на несъстоятелността. Същият подход е приложим и към иск, предявен например на основание на разпоредбите относно неоснователното обогатяване или на основание разпоредбите относно отговорността за непозволено увреждане, какъвто изглежда е случаят в главното производство.

60. В такива случаи основната характеристика на иска остава една и съща, без значение кой предявява иска. Следователно обстоятелството, че искът е предявен от (или срещу) синдик, само в резултат на обстоятелството, че е предявен докато производството по несъстоятелност е висящо, няма да промени (главната или основната) характеристика на този иск. Неговото правно основание оставане непроменено[34]. Същото може да бъде посочено и по отношение на факта, че постъпленията от този иск се включват в масата на несъстоятелността: ако това е просто резултат от подаването на иска в хода на откритото производство по несъстоятелност, това обстоятелство не се отразява на естеството на иска.

32 Относно значимостта на теста за правното основание вж. също *Virgós*, M. et *Schmit*, E. Report on the Convention on Insolvency Proceedings of 3 May 1996 (Document of the Council of the European Union, No 6500/96, DRS 8 (CFC), pt. 196.

33 Решение от 4 септември 2014 г., Nickel & Goeldner Spedition (C-157/13, EU:C:2014:2145, т. 29).

34 Вж. в този смисъл решение от 10 септември 2009 г., German Graphics Graphische Maschinen (C-292/08, EU:C:2009:544, т. 32 и 33).

61. Тези две промени — в „изходната точка“ на иска (кой го предявява или срещу кого е предявен) или в неговата „крайна“ точка (къде ще бъдат отнесени постъпленията) — са естествени и неизбежни последици от наличието на висящо производство по несъстоятелността, но те *сами по себе си* не променят естеството на предявения от синдика иск. Ако в резултат на тези промени се позволи да бъде задействано изключението от приложимостта на Регламент „Брюксел I“ в полза на Регламента за несъстоятелността, тогава на практика всичко, което се случва в хода на производството по несъстоятелност, ще има за последица задействането на изключението. Ще се отвори „черна дупка на несъстоятелността“: тъй като правното действие е извършено от синдик, който действа по силата на специалните правила относно производството по несъстоятелност и парите идват от или се връщат в масата на несъстоятелността, което отново се дължи на специфичните разпоредби относно производството по несъстоятелност, всичко, което се случва в рамките на тези два параметъра, би попаднало в обхвата на Регламента за несъстоятелността.

62. Така например синдик, който подписва договор за доставка на канцеларски материали, необходими му, за да изпълнява професионалните си задължения, сключва този договор във връзка със задачите, които са му възложени по силата на специалните правила относно производството по несъстоятелност, и прави това в интерес на кредиторите на несъстоятелността. Освен това покупната цена ще бъде (в крайна сметка) изплатена от оставащото в масата на несъстоятелността. Това със сигурност обаче не означава, че ако трябва да бъде предявен иск по спор относно изпълнението на този договор, това притезателно право би намерило своето основание в дерогиращите правила, специфични за производството по несъстоятелност. Основополагащият главен иск относно тази сделка несъмнено остава с договорно основание.

63. Освен това е необходимо да се установи правното основание на иска (приложимите разпоредби, когато бъде постановено решение по съществото на делото), а не икономическата или финансовата причина зад сделката (например защо е сключен договорът или защо са предприети преди всичко съответните действия, с които в крайна сметка са причинени вреди), а в конкретния контекст на непозволеното увреждане не е необходимо да се отговаря и на въпроса точно кои правила (се твърди), че са нарушени.

64. Като друг пример в това отношение можем да си представим синдик, който причинява автомобилна катастрофа, шофирайки към мястото на среща с кредитори (защото умът му е ангажиран с висящото производство по несъстоятелност вместо с пътната обстановка). Ако пострадалото лице желае да съди синдика, безспорно естеството на иска ще бъде изведено от непозволеното увреждане, независимо от факта че до известна степен може да се предположи, че синдикът е участвал в произшествието поради и по време на изпълнението на задачи, които са му възложени по силата на специални правила относно производството по несъстоятелност.

65. От тази гледна точка става ясно, че втората част от формулировката, използвана от Съда, а именно дали искът е *тясно свързан с производството по несъстоятелност*, всъщност не е самостоятелен критерий, а по-скоро допълнителен елемент за проверка на ключовия критерий, а именно правното основание. Следователно критерият за тясната връзка позволява да се провери дали е вярна преценката според правното основание. Чрез него се дава възможност да бъдат съобразени други елементи, свързани с контекста, които, в доста специфични случаи, евентуално да насочат към различно решение от достигнатото посредством критерия за правното основание.

66. В повечето случаи съществуването на тясна връзка с производството по несъстоятелност ще бъде проверено, като се зададе доста прост въпрос: би ли било възможно да се предяви същият иск — тоест иск със същото правно естество, но разбира се, не идентичен във всички аспекти — извън висящото производство по несъстоятелност? При утвърдителен отговор е малко вероятно при съобразяването на правното естество на иска да се установи тясна връзка, която да може да промени извършената преценка в рамките на първата част от теста.

67. От тази гледна точка тясната връзка означава по-скоро, че е налице *неразривно свързване*. Това е тест „но ако“: ако сходен иск (отново такъв, който не е идентичен във всички процесуални аспекти, а само по отношение на правното си естество) може да бъде предявен паралелно или независимо от производството по несъстоятелност, то тогава се потвърждава, че такъв иск не е неразривно свързан с производството по несъстоятелност.

68. Такъв тест позволява допълнително да се потвърди неотносимостта на посочените по-горе елементи на иска „в началната“ или в „крайната“ му точка, доколкото тези елементи са следствие единствено на наличието на висящо производство по несъстоятелност. Обратно, отговорът може да бъде различен, ако конкретен иск не може да бъде предявен от или срещу лице, различно от синдика, или ако е необходимо преди това да се открие производство по несъстоятелност.

69. Накрая, не може изцяло да бъдат изключени наистина редките случаи, когато проверката, основаваща се на тясната връзка, би могла да вземе превес над резултата от теста за правното основание. Това би могло да се случи, ако даден иск, чието основание по принцип са общите правила, се отличава с толкова голям брой специфични дерогиращи разпоредби — например относно предмета на иска, тежестта на доказване или давностните срокове — които се отклоняват от общия режим до такава степен, че на практика представляват отделен и специфичен правен режим, като в резултат на това този иск би могъл да бъде изтласкан в запазената територия на производството по несъстоятелност. Казано метафорично, добавянето на все повече специфични елементи към рисунката на кон неизбежно ще доведе до това, че в даден момент самото естество на животното ще се преобрази в камила, слон или нещо друго.

70. Въпреки това, прилагайки теста, и в частност току-що очертаната проверка на втория етап, цялостният подход наистина се характеризира с многократно повтаряната необходимост за стеснителното тълкуване на изключението относно производството по несъстоятелност в Регламент „Брюксел I“ [35]. Това се подчертава допълнително от обстоятелството, че прилагането на изключението може да доведе не само до решение относно международната компетентност, но също така може да засегне определянето на приложимото право, както ще видим по-нататък при отговорите ми на останалите въпроси, поставени от запитващата юрисдикция.

5. Искът Peeters-Gatzen

71. Ако се обърнем сега по-конкретно към разглеждания в главното производство иск Peeters-Gatzen, запитващата юрисдикция има за задача, използвайки познанията си относно сравнително сложните процесуални правила, да приложи изложените от мен съображения към това процесуално средство за защита и по този начин да определи кой от двата регламента е приложим към разглеждания иск.

35 По-горе бележки под линия 10 и 11.

72. Въпреки това обаче, съобразявайки основните характеристики на иска Peeters-Gatzen, така както са представени в акта за преюдициално запитване и от гледна точка на правния му характер в очертания смисъл, считам, че този иск е иск за вреди от непозволено увреждане. Следователно бих предложил той да не попада в рамките на изключението по член 1, параграф 2, буква б) от Регламент „Брюксел I“. Следователно този иск остава в приложното поле на Регламент „Брюксел I“.

73. Актът за преюдициално запитване описва иска Peeters-Gatzen като иск, който се извежда от общите правила на гражданското право, и по-специално от правилата относно отговорността за непозволено увреждане. В акта за преюдициално запитване се посочва, че видно от решение на запитващата юрисдикция от 24 април 2009 г.[36], искът Peeters-Gatzen намира своето основание в причинените на кредиторите вреди вследствие на действията на неплатежоспособния длъжник и третото лице. Този иск се свързва с правото на иск на кредиторите и отговорността на третото лице спрямо тях. Следователно, макар и да разкрива някои специфични за производството по несъстоятелност характеристики, този иск произтича от отговорността за непозволено увреждане.

74. Следователно изглежда, че по своето правно естество искът, предявен от синдика срещу Fortis, е иск за непозволено увреждане: той се основава на твърдяно неизпълнение от страна на банката на законовите ѝ задължения да осъществи контрол и откаже тегления в брой, като по този начин явно е причинила вреди на кредиторите (първата част от теста). Нито една от посочените специфични характеристики на иска Peeters-Gatzen не е достатъчна, за да обоснове констатацията, че иск, подобен на предявения в главното производство, е дотолкова тясно свързан с производството по несъстоятелност, че да надделее над факта, че той по своето правно естество той е иск за непозволено увреждане (втората част от теста).

75. В първия си въпрос запитващата юрисдикция посочва три специфични характеристики.

76. Първо, запитващата юрисдикция отбелязва, че искът Peeters-Gatzen е предявен от синдика на основание негово задължение по националното законодателство относно производството по несъстоятелност да управлява и осребри масата на несъстоятелността от името и в интерес на кредиторите на несъстоятелността. Това само по себе си не е от решаващо значение, тъй като всъщност всички действия на синдика се извършват въз основа на поставените му със законодателството относно производството по несъстоятелност задачи и с цел управление и осребряване на масата на несъстоятелността от името и в интерес на кредиторите на несъстоятелността. Както вече бе обсъдено в точки 61—64 по-горе, ако се приеме, че това е определящ белег, тогава всеки иск, независимо от правното му естество, когато е предявен от синдика в служебното му качество, попада в приложното поле на Регламента за несъстоятелността.

77. Второ, запитващата юрисдикция подчертава факта, че що се отнася до иска Peeters-Gatzen, синдикът го предявява на основание противоправни действия спрямо кредиторите от страна на третото лице. Не смятам, че този елемент е достатъчен, за да обоснове наличието на тясна връзка на този вид вземания с производството по несъстоятелност. По-скоро мисля, че по този начин се подчертава истинското правно естество на иска Peeters-Gatzen като иск за непозволено увреждане.

36 ECLI:NL:HR:2009:BF3917, NJ 2009/416.

78. Трето, запитващата юрисдикция подчертава също така, че постъпленията вследствие на уважаването на иска се включват в масата на несъстоятелността. Отново, както бе пояснено в точки 61—64, този елемент не е решаващ, тъй като би довел до прилагането на Регламента за несъстоятелността на практика към всички искове, предявявани от синдик. Несъмнено постъпленията от такива искове по правило се насочват към масата на несъстоятелността, тъй като в производството по несъстоятелност е изключение, а не правило, кредиторите да имат право да получат индивидуално удовлетворение от постъпленията от конкретния иск.

79. Отделно от тези елементи, посочени в първия въпрос, в акта за преюдициално запитване се споменават и два допълнителни елемента, които са характерни за този вид вземания, а бяха обсъдени и в съдебното заседание.

80. Първият допълнителен елемент се извежда от решение от 21 декември 2001 г.[37], с което запитващата юрисдикция постановява, че макар с иска Peeters-Gatzen да не се преклудира правото на индивидуалните кредитори да го предявят от свое име, ако индивидуален кредитор предяви такъв иск, интересът от успешно приключване на производството по несъстоятелност може да наложи първо да бъде разгледан искът Peeters-Gatzen.

81. Този елемент наистина показва наличието на връзка между този специфичен вид иск и производството по несъстоятелност, доколкото съществуването на такова производство би било основание за (възможното) приоритетно разглеждане на иска Peeters-Gatzen. Въпреки това обаче според мен тази връзка не изглежда толкова тясна, че да промени анализа въз основа на естеството на иска, тъй като приоритетното разглеждане не изглежда да е автоматично: както отбелязва запитващата юрисдикция, в случаите, в които има паралелно предявени индивидуални искове, „може“ да е необходимо да се постанови решение първо по иска Peeters-Gatzen.

82. Вторият допълнителен елемент, върху който се набляга в акта за преюдициалното запитване, е, че съгласно решение на запитващата юрисдикция от 23 декември 1994 г.[38] при иска Peeters-Gatzen положението на кредиторите се анализира в съвкупност, за да бъде присъдено обезщетение за съвместно претърпените от тях вреди. Поради това третото лице не може да ползва всички способи за правна защита, с които евентуално би разполагало срещу индивидуални кредитори.

83. Смятам, че тази характеристика се извежда по-скоро от факта, че искът Peeters-Gatzen е колективен иск, а не от връзката му с производството по несъстоятелност[39]. При все това е вярно, че може да се приеме, че възможното ограничаване на способите за правна защита в крайна сметка е в интерес на производството по несъстоятелност, доколкото така се повишава ефективността на иск, който, ако бъде уважен, ще доведе до увеличаване на масата на несъстоятелността. При все това тази по-скоро случайна или спомагателна характеристика на иска Peeters-Gatzen не изглежда да създава достатъчно тясна връзка между този иск и производството по несъстоятелност, която да позволи опровергаването на водещото заключение, направено въз основа на анализа на естеството на иска.

37 ECLI:NL:HR:2001:AD 2684, NJ 2005/95.

38 ECLI:NL:HR:1994:ZC1590, NJ 1996/628.

39 Ефективното разглеждане на колективните искове обикновено изключва индивидуалното разглеждане на положението на всеки от ищците спрямо ответника: по отношение на нидерландските колективни искове вж. например, *Bosters*, T. Collective Redress and Private International Law in the EU. T.M.C. Asser Press, The Hague 2017, 38—39.

84. С оглед на всички изтъкнати съображения считам, че иск за обезщетение за вреди, изведен от общите правила на гражданското право и предявен срещу трето лице от синдик в изпълнение на задължението му по националното законодателство относно производството по несъстоятелност — да управлява и осребри масата на несъстоятелността от името на кредиторите на несъстоятелността — който иск е предявен на основание на противоправните действия на трето лице спрямо кредиторите и когато присъдените суми постъпват в масата на несъстоятелността, попада ratione materiae в приложното поле на Регламент „Брюксел I“.

Б. Вторият въпрос и първата част от третия въпрос: обхватът на lex fori concursus съгласно Регламента за несъстоятелността

85. Вторият и третият от поставените от запитващата юрисдикция въпроси трябва да се разгледат само ако Съдът установи, че искът Peeters-Gatzen попада в приложното поле на Регламента за несъстоятелността. С оглед на отрицателния отговор на този въпрос, който предлагам, не смятам, че е необходимо вторият и третият въпрос да бъдат обсъждани. Въпреки това, за да подпомогна напълно Съда, в случай че той достигне до различен извод по първия въпрос, в останалата част от настоящото заключение накратко ще разгледам тези въпроси.

86. С втория въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали, ако искът Peeters-Gatzen попада в приложното поле на Регламента за несъстоятелността, на основание на член 4, параграф 1 от посочения регламент той следва да се разглежда съгласно правото на държавата, на чиято територия е образувано производството по несъстоятелност, както по отношение на правомощието на синдика да предяви иска, така и по отношение на приложимото материално право.

87. Въпросът цели да установи дали е възможно да се следва подходът на въззивната инстанция в главното производство и така да се отдели правото, уреждащо правомощията на синдика (ius agendi), от правото, приложимо по съществото на иска. Ако този подход бъде възприет на основание член 4, параграф 2, буква в) от Регламента за несъстоятелността, правомощията на синдика ще бъдат уредени от lex fori concursus (а именно нидерландското право). Съгласно тази разпоредба „законът на държавата на образуване на производството […] определя по-специално […] съответните правомощия на длъжника и на ликвидатора“. Приложимото по съществото на иска право обаче ще се определи съгласно общите (несвързани с несъстоятелността) стълкновителни норми. В настоящия случай в резултат на това ще се стигне до прилагане на нормите на нидерландското международно частно право, тъй като Регламент „Рим II“ е неприложим ratione temporis (вж. по-долу, раздел В). Видно от акта за преюдициално запитване, приложима е нормата на член 3 от WCOD, съгласно която решението по иска трябва да бъде постановено при прилагане на белгийското право, тъй като действията на Fortis са извършени в Белгия.

88. Намирам за проблематично подобно разделяне на приложимото право по отношение на всеки отделен елемент на иска[40].

89. На първо място, както Съдът подчертава[41], съображение 23 от Регламента за несъстоятелността гласи, че този регламент „следва да създаде, в рамките на материята, която се регулира от него, единни правила за случаите на конфликт на разпоредби, които да заменят, в рамките на обхвата им на приложение, националните норми на международното частно

40 Така както запитващата юрисдикция предлага, а именно — Регламентът за несъстоятелността да е приложим към иска за вреди срещу Fortis, а не към „всички елементи“ на иска. Все пак искам да поясня, че от обстоятелството, че Регламентът за несъстоятелността е неприложим към подобен иск, естествено не следва, че Регламентът за несъстоятелността би бил неотносим при определянето правомощията на синдика във висящото производство по несъстоятелност, включително относно активната му процесуална легитимация да предяви иск (за вреди от непозволено увреждане) в друга държава членка.

41 Решение от 8 юни 2017 г., Vinyls Italia (C-54/16, EU:C:2017:433, т. 47).

право“. В съображението се добавя „lex concursus определя *всички последици* от производството по несъстоятелност, процесуални и материални, спрямо заинтересованите лица и съответните правоотношения“ [42]. Следователно, ако искът Peeters-Gatzen попада в обхвата на Регламента за несъстоятелността *всички негови елементи* би следвало да се уреждат изключително от стълкновителните норми на този регламент.

90. На второ място, видно е, че разпоредбите на член 3 във връзка с член 4 от Регламента за несъстоятелността целят да постигнат, като общо правило, тъждественост между forum и ius, т.е. съответствие между съдилищата с международна компетентност и приложимото право към производството по несъстоятелност. Действително, както предвижда член 4, параграф 1, „ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството“ [43]. Смятам, че Регламентът не предвижда никакво изключение, което да позволява да се прилага различно право от lex fori concursus по съществото на иск като иска Peeters-Gatze, в случай че той попада в обхвата на Регламента за несъстоятелността.

91. В случай че не е възможно разделяне на приложимото към иска право, с първата част от третия въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали разпоредбите на белгийското право могат да бъдат взето предвид по друг начин. Поставя се въпросът дали съдилищата на държавата членка по образуване на производството по несъстоятелност могат да вземат предвид разпоредбите на член 13 от Регламента за несъстоятелността, в резултат на което ответникът да може да се защити срещу иска Peeters-Gatzen, като докаже, че в резултат на неговите действия, разгледани според приложимото към иска право (а именно белгийското право), не следва да се ангажира отговорността му, когато вследствие на противоправно поведение този иск е предявен от индивидуален кредитор, а не от синдика.

92. Съгласно член 4, параграф 2, буква м) от Регламента за несъстоятелността „[з]аконът на държавата на образуване на производството […] определя по-специално […] нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори“.

93. На свой ред член 13 предвижда изключение от приложимостта на член 4, параграф 2, буква м), като посочва, че последният „не се прилага, когато лицето, което [е почерпило предимства от] […] действие […], увредило всички кредитори, докаже, че i) тези действия се уреждат от закона на държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството[,] и ii) в съответния случай, този закон не допуска никакви средства за оспорване на тези действия“. Следователно член 13 е приложим единствено в случаи, към които се прилага самият член 4, параграф 2, буква м).

94. Разглежданият в главното производство иск Peeters-Gatzen трудно може да се определи като норма „относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори“ по смисъла на член 4, параграф 2, буква м) от Регламента за несъстоятелността. С предявяването на този иск не се цели установяването на нищожността или прогласяването унищожаемостта или относителната недействителност на действие на третото лице, а възстановяване на причинените вреди вследствие на противоправното поведение на това трето лице спрямо кредиторите. Следователно член 4, параграф 2, буква м) от Регламента е неприложим към главното производство, не се прилага и изключението на член 13.

42 Решение от 9 ноември 2016 г., ENEFI (C-212/15, EU:C:2016:841, т. 17). Курсивът е мой.

43 За връзката между член 3 и член 4 от Регламента за несъстоятелността, вж. решение от 10 декември 2015 г., Kornhaas (C-594/14, EU:C:2015:806, т. 17).

95. Допълнителна пречка за приложимостта на член 13 изглежда следва от неговата формулировка и цел. От гледна точка на формулировката — тази разпоредба се отнася до „лицето, [което е *почерпило предимства* от] [...] действие [...], увредило кредиторите“ (курсивът е мой). Що се отнася до целта на разпоредбата, Съдът постановява, че въведеното с член 13 изключение, което следва да се тълкува стриктно[44], „има за цел да защити оправданите правни очаквания на лицето, почерпило определени предимства от действие, което е увредило интересите на всички кредитори, тъй като това лице смятало, че дори и след образуването на производството по несъстоятелност посоченото действие ще да продължи да се урежда от правото, приложимо към момента на неговото извършване [...]“[45].

96. В настоящия случай не виждам от кое действие Fortis е *почерпила определени предимства*, за да може това действие да бъде запазено и да бъдат защитени *оправданите ѝ правни очаквания*. Следователно не може да се приеме тезата, че в главното производство е приложимо изключението, въведено с член 13 от Регламента за несъстоятелността, което трябва да бъде тълкувано стриктно.

97. В заключение, ако бъде прието, че искът Peeters-Gatzen попада в приложното поле на Регламента за несъстоятелността, то той би се уреждал изцяло от lex fori concursus. Освен това не би било възможно позоваване на член 13 от Регламента, за да се вземат предвид разпоредбите на друго право.

98. Като допълнителна бележка към вече посоченото може да се добави, че според мен с обсъжданото в този раздел още веднъж се потвърждава обстоятелството, че правилният отговор на първия въпрос е, че Регламентът за несъстоятелността е неприложим към иска Peeters-Gatzen. Всъщност, ако подобен иск попада в обхвата на този регламент, това би означавало, че приложимото право към твърдяното непозволено увреждане не би било белгийското (приложимото право по мястото на извършване на твърдяното непозволено увреждане), а нидерландското (приложимото право по мястото, в което е открито последващото производство по несъстоятелност срещу лицето, което се твърди, че се е почерпило предимства от непозволеното увреждане). Това би довело, както стана ясно от обсъдените в настоящия раздел съображения, до практическата необходимост от доста изкуствени или тромави правни конструкции, целящи да се измени действието на общите разпоредби на Регламента за несъстоятелността, което без съмнение поставя въпроса защо преди всичко тези правила следва да се прилагат. Тези усилия по-скоро потвърждават извода, че на практика не съществува тясна и неизбежна връзка между този иск и производството по несъстоятелност.

B. Втората част от третия въпрос: Регламент „Рим II“

99. С втората част на третия въпрос запитващата юрисдикция иска да установи дали, ако искът Peeters-Gatzen се урежда изключително от lex fori concursus, би било възможно да се вземат предвид, пряко или по аналогия и на основание член 17 от Регламент „Рим II“ във връзка с член 13 от Регламента за несъстоятелността, разпоредбите за сигурност и правилата за поведение, приложими по мястото на извършване на посочените противоправни действия (тоест в Белгия), например правилата за финансовото поведение на банките.

44 Решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands (C-310/14, EU:C:2015:690, т. 18).

45 Решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands (C-310/14, EU:C:2015:690, т. 19). Вж. също решение от 8 юни 2017 г., Vinyls Italia (C-54/16, EU:C:2017:433, т. 30).

100. Доколкото ми е известно, Съдът никога не е тълкувал член 17 от Регламент „Рим II“. Когато се преценява поведението на лицето, което се твърди, че следва да поеме отговорност, тази разпоредба позволява *да се отчитат* (а не да се прилагат) *фактически* (а не като *правна норма*) и *доколкото е целесъобразно* (т.е. съдията разполага с определена свобода на преценка) разпоредбите за сигурност и правилата за поведение, които са в сила към момента и мястото на настъпване на факта, обосноваващ ангажирането на отговорността на съответното лице.

101. За да може член 17 от Регламент „Рим II“ да бъде приложен в главното производство, той трябва да е приложим ratione temporis. Вярно е, че приложното поле ratione temporis на Регламент „Рим II“, така както е определено в членове 31 и 32 от този Регламент, не е очевидно. Все пак в решение Homawoo Съдът пояснява, че тези разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че изискват националната юрисдикция да приложи Регламента само за вредоносни факти, *настъпили след* 11 януари 2009 г. Датата на образуване на производството по иска за обезщетение е без значение за целите на определянето на приложното поле ratione temporis на този регламент [46].

102. Поради това съм на мнение, че в светлината на решение Homawoo и без да е необходимо да се проверява дали правилата за финансово поведение на банките попадат в обхвата на понятието „правила за сигурност и поведение“, член 17 от Регламент „Рим II“ не може да се приложи в главното производство.

103. На последно място запитващата юрисдикция поставя въпроса за възможността член 17 от Регламент „Рим II“ (както и член 13 от Регламента за несъстоятелността) да бъде съобразена *по аналогия* в настоящия случай. Несъмнено е вярно, че всяка европейска правна норма или принцип, без значение дали е в сила или не, дали има задължително правно действие или не, е възможно да бъде съобразена по аналогия от националния съд в степента, позволена от националните правила за тълкуване и прилагане [47], и доколкото националният съдия счита, че такъв факултативен източник на вдъхновение от правото на Съюза би му помогнал да разреши делото, което стои пред него.

104. Според мен обаче по-съществения въпрос отново [48] е дали наистина е необходимо прибягването до тромави правни конструкции — в настоящия случай прилагането на правила по аналогия — извън техния материалноправен и времеви обхват с цел да се постигне решение (прилагането на белгийското право), което разрешава проблем (приложимостта на нидерландското право по силата на Регламента за несъстоятелността), който като начало не е трябвало да бъде създаван (тъй като разглежданият иск Peeters-Gatzen следва да попада в обхвата на Регламент „Брюксел I“). Във всички случаи и в това отношение считам, че тези въпроси на запитващата юрисдикция по-скоро потвърждават, че не съществува тясна връзка между този иск и производството по несъстоятелност.

V. Заключение

105. С оглед на изложеното предлагам на Съда да отговори на поставените от Hoge Raad der Nederlanden (Върховен съд на Нидерландия) преюдициални въпроси, както следва:

„Иск за обезщетение за вреди, изведен от общите правила на гражданското право, като разглеждания в главното производство, който е предявен срещу трето лице от синдик в изпълнение на задължението му по националното законодателство относно производството по

46 Решение от 17 ноември 2011 г., Homawoo (C-412/10, EU:C:2011:747, т. 37).

47 Вж. по отношение на прилагането по аналогия на правото на Съюза решение от 12 декември 1985 г., Krohn (165/84, EU:C:1985:507, т. 14 и цитираната съдебна практика).

48 По-горе точка 98 от настоящото заключение.

несъстоятелност — да управлява и осребри масата на несъстоятелността от името на кредиторите на несъстоятелността — който иск е предявен на основание на противоправните действия на трето лице спрямо кредиторите, и когато присъдените суми постъпват в масата на несъстоятелността, попада ratione materiae в приложното поле на Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела“.